

Rajka Makjanić, ed. Siscia. Pannonia Superior: Remza Košćević,
Finds and Metalwork Production & Rajka Makjanić, Terra Sigillata.

TEMPVS REPARATVM, British Archaeological Reports(BAR)
International Series 621, Hadrian Books Ltd. Oxford, 1995.86 strana A4 formata,
6 karata, 39 ilustracija uz tekst, 74 table.

Recenzija
Book Review
Priljeno:
Received: 1996.01.20.

Marina Hoti
HR 10000 Zagreb, Hrvatska
Odsjek za arheologiju
Filozofskog fakulteta
I. Lučića 3

Rajka Makjanić pojavljuje se kao urednica jednog toma iz BAR serije, koji se sastoji od tri dijela. Prvi je dio naslovljen *The City and the Finds* (str. 1-15) i u njemu se daje kratki pregled povijesti i važnosti grada Siska u antici, te pregled najvažnijih nalaza. Tako nam je sumarno prikazana gradska arhitektura, lučka postrojenja, groblja, kamene skulpture i natpisi, kao i keramičke figure i lampice. Uz to se sažeto govori i o slavnoj sisačkoj kovnici. Sve je bogato ilustrirano kartama i fotografijama.

Drugi dio knjige, autorice Remze Košćević naslovljen je *Metal Finds and Metal Production* (str. 16-42). U njemu se detaljno opisuju svi tipovi sitnih metalnih nalaza iz Siska (figurice, lampice, posude, vojna oprema, medicinski inamenti, pribor za pisanje, fibule, nakit), kao i vrste metala od kojih su predmeti rađeni. Dosta je prostora posvećeno olovnim nalazima, nešto manje onima od staklene paste. Posebno poglavlje govori o preradi metala u Sisku (*Metal Production*, str. 23-37), s posebnim osvrtom na sisačke radionice. Detaljno se razrađuju argumenti u prilog lokalne proizvodnje fibula, privjesaka, prstenja i drugog sitnog materijala, te proizvodnje oružja i ostale vojne opreme. Rad je popraćen popisom literature od 121 bibliografske jedinice.

Treći dio knjige, autorice Rajke Makjanić, naslovljen je *Terra Sigillata* (str. 43-83). U njemu se opisuju nalazi te keramike iz Siska, koji se čuvaju u Arheološkom muzeju u Zagrebu; nešto preko 300 fragmenata, od kojih se neki objavljuju prvi put. Rad je podijeljen na poglavlja prema tipovima sigilate pronađenim u Sisku: italska sigilata (str. 43-62), južno-galska (str. 62-63), Lezoux (str. 63-65), istočno-galska i Rheinzabern (str. 65-70), Westerndorf i Pfaffenhofen

(str. 70), afrička (str. 71-72), panonska, mezijska, korinška i ostala (str. 72-75). Bibliografija sadrži 301 jedinicu.

Iako je imala na raspolaganju relativno malu količinu keramike iz Siska, autorica je identificirala sve tipove koji se inače nalaze i u drugim panonskim gradovima. Najviše je italske sigilate (63%), a slijedi Rheinzabern, Viminacium-Magnum, Lezoux, afrička, južno-galska, istočno-galska itd. Ustanovila je da se najviše keramike uvozi između 20. i 100. g. pos. Kr., te između 150. i 210. g., dok se u 4. i 5. st. pojavljuju afrički proizvodi.

Slijedi opis tabli 1-55 (str. 84-86), potom table 1-55, koje ilustriraju drugi dio teksta. Nakon njih slijede table 56-74, svaka sa svojim posebnim opisom, koje ilustriraju treći dio teksta. Budući da je sistem tabli dva dijela knjige posve različit, pitamo se ne bi li bilo bolje da su table složene neposredno iza pripadajućeg im teksta, što bi sigurno bilo preglednije i razumljivije čitaocima.

Iako bibliografije o Sisku djeluju opsežno, moramo reći da su radovi-sinteze o antičkoj prošlosti grada veoma rijetki. To je čudna pojava, ako znamo da je Sisak sigurno najvažniji rimski lokalitet sjeverne Hrvatske i da je nekoliko puta u svojoj povijesti bio jedan od najvažnijih gradova rimskog carstva. Stoga moramo pozdraviti svaku pojavu sinteze o sisačkom materijalu, pogotovo ako je rađena ovako temeljito, s obiljem materijala i detaljnim tipološkim analizama. To što se ove dvije sinteze ujedinjene u jednoj knjizi, pojavljuju u uglednoj engleskoj BAR-seriji, priznanje je autoricama i ujedno doprinos više izlasku hrvatske arheologije u svijet. Nadamo se da će ova knjiga biti poticaj drugim hrvatskim arheolozima da naš Sisak ozbiljnije obrade i tim nas radovima predstave na međunarodnoj razini.

